

Pénzforgalmi műveletek

A gazdaság alanyai szerződéseik teljesítése során fizetéseket teljesítenek egymásnak, azaz pénzbevételeik és pénzkidásaik keletkeznek. A pénznek ezt az áramlását nevezzük pénzforgalomnak, vagy fizetési forgalomnak. A fizetési formákat tekintve beszélhetünk készpénzfizetésről, vagy készpénz nélküli, készpénzkímélő fizetési formákról.

A BANKSZÁMLÁK

A pénzforgalmi és a lakossági bankszámla

Pénzforgalmi bankszámlának minősül a pénzforgalomról, a pénzforgalmi szolgáltatásokról és az elektronikus fizetési eszközökről szóló 232/2001. (XII. 10.) Korm. rendeletben foglaltaknak megfelelően megnyitott bankszámla.

Ha a bankszámlaszerződésben nincs kifejezett utalás arra, hogy a bankszámlát pénzforgalmi bankszámlaként nyitották meg, a bankszámlát lakossági bankszámlának kell tekinteni. Lakossági bankszámla ellen azonnali beszedési megbízást - ha csak a kötelezett ahhoz felhatalmazó levélben hozzá nem járult - kizárólag a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) alapján, végrehajtási eljárás keretében lehet benyújtani.

Bankszámlakivonat

A hitelintézet a számlatulajdonosokat a bankszámlán történt terhelésről, illetőleg jóváírásról írásban - vagy külön megállapodás alapján más módon (pl. elektronikus úton) - bankszámlakivonattal értesíti. A bankszámlakivonat a bankszámlán végrehajtott bankművelet azonosításához szükséges valamennyi adatot tartalmazza.

Elektronikus fizetési eszközökkel végrehajtott műveletek esetén a bankszámlakivonatnak, illetőleg bankszámla híján a számlának minden esetben tartalmaznia kell:

a) az egyes műveletek összegét és időpontját;

b) külföldön történő használatra alkalmas elektronikus fizetési eszközzel, külföldi pénznemben végzett művelet esetén a külföldi pénznemben meghatározott értéket és a külföldi pénznemnek a bankszámla pénznemére történő átszámításánál alkalmazott árfolyamot;

c) az egyes műveleteknél felszámolt jutalékot, díjat vagy költséget.

A pénzforgalmi bankszámlán történt terhelésről, illetőleg jóváírásról bankszámlakivonatot kell készíteni minden olyan munkanapon, amelyen a pénzforgalmi bankszámlán terhelés vagy jóváírás történt, és azt - eltérő megállapodás hiányában - a számlatulajdonos részére haladéktalanul továbbítani kell.

A lakossági bankszámlán történt terhelésről, illetőleg jóváírásról a hitelintézet a számlatulajdonost bankszámlakivonattal a bankszámlaszerződésben meghatározott határidőben (időszakonként), de legalább havonta egy alkalommal értesíti. Ha a meghatározott időszakban, illetőleg a hónapban nem történt terhelés, illetve jóváírás, elegendő, ha a hitelintézet a számlatulajdonost bankszámlakivonattal a legközelebbi terheléssel, illetőleg jóváírással érintett időszakban értesíti.

A bankszámlakivonaton a számlatulajdonos számára a hitelintézet köteles a benyújtott és teljesített pénzforgalmi megbízáson feltüntetett valamennyi felvételezett, illetve részére továbbított adatot, információt, valamint a megbízás jellegét (pl. átutalás, készpénzfelvétel) feltüntetni az alapadatok (dátum, nyitó egyenleg, a bankszámlakivonat halmozott tartozik és követel forgalma, záró egyenleg, valamint a kivonatsorszám) mellett.

A bankszámla feletti rendelkezési jog

A bankszámla felett természetes személy számlatulajdonos a bankszámlaszerződésben meghatározott módon - önállóan vagy más személlyel együttesen vagy külön-külön - rendelkezhet.

Jogi személy és jogi személyiség nélküli gazdasági társaság számlatulajdonos bankszámla feletti rendelkezéséhez a nyilvántartásba bejegyzett, illetőleg bejegyzésre bejelentett teljes vagy rövidített név (cégnév) betű szerinti használata, valamint a számlatulajdonos által a bankszámla feletti rendelkezésre bejelentett személy vagy személyek aláírása szükséges.

A hitelintézet - a számlatulajdonos eltérő rendelkezésének hiányában - a bankszámla megterhelésére vonatkozó megbízásokat az érkezés sorrendjében teljesíti. Az érkezés sorrendjére a hitelintézet nyilvántartása az irányadó.

A bankszámla feletti rendelkezés a hitelintézettel kötött megállapodástól függően írásban vagy távközlési eszközön keresztül szóban vagy elektronikusan, illetve számítógép útján elektronikusan történhet.

A bankszámla feletti rendelkezés korlátozása és a hitelintézet beszámítási joga

A számlatulajdonos rendelkezése nélkül vagy rendelkezése ellenére a hitelintézet csak pénzfizetésre szóló végrehajtható bírósági, illetve közigazgatási határozatok, továbbá a lejáratkor az egyenes váltóadás által

megjelölt hitelintézetnél fizetés végett bemutatott váltó alapján, valamint jogszabályban meghatározott más esetekben terheli meg a bankszámlát.

A hitelintézet a teljesítéshez szükséges fedezet biztosításáig - legfeljebb azonban 15 napig - a jogosult ellenkező rendelkezése hiányában függőben tartja a pénzügyi fedezet hiánya miatt nem teljesíthető rendelkezéseket (megbízásokat) az alábbi sorrendben:

a) a számlavezető hitelintézet téves bejegyzésének a bankszámlán történő helyesbítése;

b)

1. a bírósági végrehajtó vagy az adóhatóság által a bírósági végrehajtásról szóló törvény (Vht.) 82/A. §-a alapján benyújtott azonnali beszedési megbízás és a bíróság által hozott átutalási végzés (Vht. 80. §),
2. a jogosult által a Vht. 6. § (2) bekezdése alapján a végrehajtható bírósági határozaton vagy a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 112. §-a szerinti közjegyzői okiraton, illetve a közjegyző által hozott végrehajtható határozaton, valamint az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló törvény (Áe.) 80. § (2) bekezdése alapján a végrehajtható közigazgatási határozaton alapuló pénzkövetelés behajtására benyújtott azonnali beszedési megbízás; továbbá a közigazgatási szerv által az Áe. 80. § (1) bekezdése, az adóhatóság által az Art. 88. § (1) bekezdése, illetve a vámhatóság által a vámjogról, a vámeljárásról, valamint a vámigazgatásról szóló törvény 148. § (2) bekezdése alapján a végrehajtható közigazgatási határozaton vagy egyéb végrehajtható okiraton alapuló pénzkövetelés érvényesítésére benyújtott azonnali beszedési megbízás;

c) a Magyar Államkincstár által benyújtott - a helyi önkormányzatok nettó finanszírozása során megelőlegezett - követelések.

A hitelintézet a számlatulajdonos rendelkezése nélkül is megterhelheti az adós nála vezetett számláját a pénzügyi szolgáltatási tevékenysége körében keletkezett esedékes követelésével. A hitelintézet e jogát befektetési szolgáltatási tevékenysége körében az ügyfelével kötött megállapodás alapján gyakorolhatja.

A 232/2001. Korm. rendelet és a 9/2001. MNB rendelkezés alapján a pénzforgalmi ügyletekben a következő fizetési formák alkalmazhatók:

1. Átutalás.

- a) egyszerű átutalás;
- b) csoportos átutalás;

2. Beszedési megbízás:

- a) azonnali beszedési megbízás;
- b) határidős beszedési megbízás;
- c) csoportos beszedési megbízás;

3. Akkreditív;

4. Csekk;

5. Elektronikus fizetési eszköz (bankkártya);

6. Kézpénzfizetés.

A vállalkozások pénzforgalmi műveletei körében valamennyi fizetési mód, a lakossági szolgáltatások körében csak az egyszerű és a csoportos átutalás, a csoportos beszedési megbízás, a csekk, a bankkártya, és a kézpénzfizetés használható.

Az átutalás

Az átutalás egy hárompólusú jogviszony. A kötelezett és a jogosult között van egy alapügylet, és ebből eredően a kötelezettnek fizetési kötelezettsége származik. A kötelezettnek van egy bankszámlaszerződése, tehát számlatulajdonos. Ezen a számlán pénz helyez el amely felett ő szabadon rendelkezik. Amikor a fizetési kötelezettsége felmerül, ad egy megbízást a banknak (egy átutalási megbízást), amelyben felszólítja a bankot, hogy fizessen a jogosult számára egy bizonyos pénzüsszeget. A bank a kötelezett számlatulajdonos utasítására teljesíti a megbízást. A kötelezett az ügy ura, az ő akarata a döntő. Nincs pénzübeli korlátja, értékhatára tekintet nélkül benyújtható. Az átutalási megbízás értéknap feltüntetésével is benyújtható. Ez esetben a bankszámlán történő terhelés ezen a napon történik.

Csoportos átutalás esetén a kötelezett számlatulajdonos az azonos jogcímen, kötegelve benyújtott átutalási megbízások átadásával megbízza a bankot, hogy a bankszámlája terhére, a jogosult(ak) bankszámlája javára meghatározott pénzüsszeget utaljon át. A csoportos átutalás szabályai egyebekben megegyeznek az egyszerű átutalás szabályaival.

A beszedési megbízás (inkasszó)

A beszedési megbízás az előbbivel teljesen ellentétesen működik. Itt is van kötelezett, jogosult és bank. Ez esetben azonban a jogosult ad egy megbízást bankjának, hogy szedje be a kötelezettől — a kötelezett bankszámlájáról — a neki járó összeget. Itt a jogosult az ügy ura.

Az **azonnali beszedési megbízással** a jogosult megbízza a bankszámláját vezető hitelintézetet, hogy pénzforgalmi bankszámlája javára, a kötelezett pénzforgalmi bankszámlája terhére meghatározott összeget szedjen be. Az azonnali beszedési megbízás értékhatára való tekintet nélkül benyújtható.

Azonnali beszedési megbízásnak van helye a pénzforgalmi bankszámla ellen, **ha**

- a) törvény vagy kormányrendelet írja elő az azonnali beszédési megbízás alkalmazását, vagy
- b) a kötelezett felhatalmazza a bankszámláját vezető hitelintézetet, vagy
- c) a váltót a váltójogi előírások szerint - lejáratkor - fizetés végett az egyenes váltóadós által megjelölt hitelintézetnél bemutatják.

A bejelentés alapján teljesíthető azonnali beszédési megbízást a hitelintézet addig fogadja be, illetve teljesíti, ameddig az erre vonatkozó felhatalmazást a kötelezett számlatulajdonos írásban vissza nem vonja. A hitelintézet az azonnali beszédési megbízásról — annak teljesítése előtt — nem értesítheti a kötelezettet, és a kötelezett külön hozzájárulása nélkül vagy esetleges kifogása ellenére kell megterhelnie a pénzforgalmi bankszámlát. A jogosult azonban köteles értesíteni a kötelezettet az azonnali beszédési megbízás benyújtásáról.

Lakossági bankszámla javára, illetve terhére azonnali beszédési megbízás benyújtásának nincs helye.

A **csoporthoz tartozó beszédési megbízás** esetén a jogosult számlatulajdonos az azonos jogcímen, kötegelve benyújtott beszédési megbízások (tehát a csoportos beszédési megbízás) átadásával megbízza számlavezető hitelintézetét, hogy meghatározott összeget a bankszámlája javára és a kötelezettek bankszámlái terhére szedjen be oly módon, hogy azokon fel kell tüntetni a terhelés meghatározott időpontját (terhelési nap) is. A kötelezett bankszámláját vezető hitelintézet ezen a napon terheli meg a csoportos beszédési megbízás összegével a kötelezett bankszámláját.

A csoportos beszédési megbízás teljesítése csak akkor lehetséges, ha a kötelezett arra a bankszámláját vezető hitelintézetet felhatalmazza. A csoportos beszédési megbízás nincs értékhatárhoz kötve.

A csoportos beszédési megbízás érvényesítése: a fizetésre kötelezett értesítése a megbízás alapjául szolgáló számla, vagy más okmány továbbításával történhet. A jogosult a számlát legkésőbb a terhelési napot legalább hat munkanappal megelőzően köteles a kötelezett részére megküldeni. A kötelezett a terhelési napot megelőző munkanapon reggel 9 óráig a csoportos beszédési megbízás teljesítése ellen kifogást tehet a bankszámláját vezető hitelintézetnél. Ebben az esetben a bank nem teljesítheti a megbízást.

A **határidős beszédési megbízással** a jogosult megbízza a bankszámláját vezető hitelintézetet, hogy pénzforgalmi bankszámlája javára, kizárólag a Magyar Államkincstárnál számlával rendelkező kötelezett terhére meghatározott összeget szedessen be, megállapodás alapján történt fizetési kötelezettségvállalás érvényesítése céljából. A megbízás értékhatárra tekintet nélkül benyújtható.

A határidős beszédési megbízáson — amelyről a jogosult köteles értesíteni a kötelezettet — a jogosultnak a kötelezett számára: kifogásolási határidőt kell feltüntetnie. A kifogásolási határidő utolsó napjának legkorábbi időpontja a megbízás jogosult által történő benyújtását követő tizedik munkanap lehet.

A határidős beszédési megbízás benyújtásáról a Magyar Államkincstár is értesíti előzetesen a kötelezettet, és a megbízást a kötelezett rendelkezése szerint teljesíti.

4.3 Az akkreditív (okmányos meghitelezés)

Az okmányos meghitelezéssel a bank — az alapügyletben kötelezett megbízása alapján — saját nevében arra vállal kötelezettséget, hogy ha a szállító és a vevő közötti szerződésben foglaltak teljesülnek, és a szállító az ezt igazoló okmányokat hozzá benyújtja, akkor az akkreditívben meghatározott összeget részére megfizeti. A bank köteles az okmányok megfelelőségét megvizsgálni.

A gyakorlatban a megbízás benyújtása előtt a vevőnek gondoskodnia kell a fedezet elhelyezéséről. Ennek sokféle módja van, például letét, vagy számlán lévő összeg zárolása. A szállító az akkreditív megnyílt után benyújtja a bankhoz a teljesítést igazoló okmányokat. Ha azok az akkreditív előírásaival megegyeznek, akkor a bank kifizeti a szállítónak az okmányokban foglalt ellenértéket. Ezután megküldi a az okmányokat a vevőnek és felszólítja teljesítésre.

Az akkreditívet Magyarországon leginkább nemzetközi gazdasági kapcsolatokban alkalmazzák, bár nem kizárt belföldi kapcsolatokban sem. Lakossági bankszámlák esetében azonban nem lehet alkalmazni.

4.4 A bankkártya szerződés¹

A bankkártya a nemzetközi kártyaszervezetek szabványainak megfelelő, a kártyabirtokos adataival megszemélyesített, és titkos PIN kóddal ellátott (ma Magyarországon általában) betéti kártya, amely kötelezően a következő elemeket tartalmazza:

- a) a kártyatársaság logóját, a kártya megnevezését,
- b) a kibocsátó bank nevét,
- c) a kártya sorszámát,
- d) a kártyabirtokos nevét,
- e) a kártya érvényességi idejét,
- f) a kártya hátoldalán az erre a célra kialakított aláírási panelen a kártyabirtokos aláírását.

Ezekon túlmenően az egyes kibocsátók egyéb biztonsági, azonosító eszközöket is elhelyezhetnek a kártyán, (például fényképet, stb.).

¹ A 6/1997. MNB rendelkezésén kívül új előírásokat tartalmaz az elektronikus fizetőeszközökre a 77/1999. (V. 28.) kormányrendelet

A bankkártya egy speciális fizetési eszköz, amely mögöttesen tartalmaz egy bankszámlaszerződést. A bankszámlaszerződés megkötése után a számlatulajdonosnak lehetősége van arra, hogy kössön a bankkal egy második szerződést — egy bankkártya szerződést — amely esetben a bank kibocsát számára egy bankkártyát.

A kibocsátó hitelintézet kizárólag az ügyfél kifejezett írásbeli kérelmére bocsáthat rendelkezésre bankkártyát. Ezzel egyidejűleg a kibocsátó köteles gondoskodni arról, hogy az ügyfél megismerje a bankkártya használatának és őrzésének, valamint az ezekkel kapcsolatos felelősségének szabályaira vonatkozó szerződési feltételeket.

A bankkártyát a számlatulajdonos a vásárlási során az áruk ellenértékének megfizetésére tudja felhasználni, a kártyát elfogadó kereskedelmi egységekben. A kártyának van egy másik funkciója is: a bankjegykiadó automatákból készpénzt lehet vele felvenni. A kártyáért banktól és kártyatípustól függően évi 500-20000 forint díjat szoktak a bankok felszámítani, de emellett az egyes pénzforgalmi műveletekért is meghatározott összeggel terhelik meg ügyfelük számláját. A bankok üzletpolitikáját mostanában az jellemzi, hogy a vásárlásokért alacsony, vagy semmilyen díjat nem számítanak fel, a készpénzfelvételért azonban magasabb, akár több száz forintos díjjal is "büntetik" az ügyfeleket.

A bankszámlaszerződés megkötésének feltételei:

- a) az ügyfél rendelkezzen az adott banknál bankszámlával, vagy lakossági folyószámlával;
- b) a bank előírhatja, hogy az ügyfél helyezzen el valamennyi minimális összeget a bankszámláján, és ezen felül óvadékot is kérhet,
- c) általános feltétel, hogy az ügyfél az adott banknál ne legyen rossz adósként nyilvántartva.

A jogszabály előírása alapján a szerződésnek minimálisan tartalmaznia kell:

- a) az elektronikus fizetési eszköz leírását és használatának módját;
- b) ha a birtokosnak az elektronikus fizetési eszköz használatához meghatározott technikai berendezéssel kell rendelkeznie, e berendezés elengedhetetlen műszaki jellemzőinek leírását;
- c) a a kártya vagy a PIN kód elvesztéséről szóló bejelentés teljesítéséhez szükséges adatokat;
- d) a kibocsátó és a birtokos kötelezettségeit és felelősségét, ideértve a birtokostól az adott helyzetben általában elvárható mindazokat a magatartási szabályokat, amelyeket az elektronikus fizetési eszköz és a használatához szükséges személyazonosító kód, illetőleg más hasonló azonosító használata és őrzése során be kell tartania;
- e) a birtokos egyes műveletekkel kapcsolatos kifogásai esetén a rendelkezésére álló lehetőségekről szóló tájékoztatást, ideértve különösen a kifogás előterjesztésének és elintézésének módját, határidejét;
- f) a külföldön történő használatra alkalmas elektronikus fizetési eszközzel végzett műveletek esetében a külföldi pénznemnek a bankszámla pénznemére történő átszámításánál alkalmazandó árfolyam meghatározásának módját;
- g) a felszámítható kamatot, jutalékot, díjat és költséget, ideértve az állandó költségeket is;
- h) a kamatszámítás szempontjából figyelembe veendő napot (értéknap), amennyiben az eltér a könyvelés napjától;
- i) azt, hogy a kibocsátó az elektronikus fizetési eszközzel végzett műveletekről a bankszámlakivonatra vonatkozó előírások szerinti tartalommal, módon és gyakorisággal értesíti a birtokost bankszámlakivonattal, bankszámla hiányában számla kiállításával;
- j) a birtokos alább meghatározott bejelentési kötelezettségét.

A szerződésnek azt is tartalmaznia kell, hogy a birtokos köteles a kibocsátónak vagy az általa megbízott, a szerződésben meghatározott intézménynek haladéktalanul bejelenteni, ha észlelte, hogy

- a) az elektronikus fizetési eszköz kikerült a birtokából (őrzése alól);
- b) az elektronikus fizetési eszköz vagy a használatához szükséges személyazonosító kód vagy más hasonló azonosító adatai jogosulatlan harmadik személy tudomására jutottak;
- c) a bankszámlakivonaton, illetve a számlán jogosulatlan műveletet tüntettek fel.

A bankkártyajogviszony jellegzetessége, hogy egy több alanyú szerződésrészerről van szó. Minimálisan van egy bankszámla és egy bankkártyaszerződés a bank és az ügyfél között, és mögöttesen pedig egy áru vagy szolgáltatás vásárlás, amelynek ellenértékét a bankkártya segítségével kívánják kiegyenlíteni.

Speciálisak az alanyok is. A bankkártya kibocsátója: egy hitelintézet (pl. bank vagy takarékszövetkezet). A másik alanya a jogviszonynak a kártyabirtokos, aki lehet magánszemély, vagy gazdálkodó szervezet illetve annak egy alkalmazottja (üzleti kártyák esetében). A kártyabirtokos csak birtokosa a kártyának, a tulajdonos a kibocsátó marad. A kártyabirtokos egyben számlatulajdonos a kibocsátó banknál.

A bankkártya személyhez kötődő és át nem ruházható. A bankkártya birtokosa a bankkártya használatát másnak csak saját felelősségére engedheti át.

A harmadik alany az elfogadó hely, ahol fizetni lehet a bankkártyával. A bankkártya útján adott fizetési rendelkezés visszavonhatatlan. Az elfogadóhely általában gazdálkodó szervezet, kereskedelmi egység. Az elfogadó és a kibocsátó között szintén van egy szerződés arról, hogy elfogadja a bank által kibocsátott kártyát fizetések lebonyolítására, vagyis POS terminált, vagy mechanikus kártyaelfogadó berendezést (vasaló) üzemeltet, és az ügyfél ezen keresztül tudja vásárlása ellenértékét kiegyenlíteni.

A bankkártyát az előbb említettekén kívül más célokra is fel lehet használni:

- a) bankfiókban, postai elfogadóhelyeken, vagy ATM-ből készpénz vehető fel vele;
- b) pénzbeli ellenszolgáltatás egyenlíthető ki telefonon, interneten, illetve postai úton történő megrendelés esetén;
- c) a kártyához tartozó számlára készpénz is befizethető az erre alkalmas ATM-eken keresztül.

Az imént bemutatott szerződéses viszonyokon kívül gyakran van még egy szerződés, mégpedig a kártyakibocsátó bank, és egy nemzetközi kártyatársaság (pl. VISA, Europay, Amex, Diners Club, JCB, stb.)

között. E szerződés alapján bocsátja ki a bank az előbb felsorolt kártyatársaságok valamelyikének logójával ellátott kártyáját. Egy kártyatársasághoz való csatlakozásnak a bank (és ügyfelei) számára az a legnagyobb előnye, hogy ügyfelei az általa kibocsátott kártyával nemcsak saját ATM-jeiből tudnak készpénzt felvenni, és nemcsak az általa telepített POS terminálokon tudnak fizetéseket teljesíteni, hanem az összes, az adott kártyatársaság rendszerébe tartozó ATM-et és POS terminált használhatják pénzfelvételre, illetve vásárlásra, és emellett telefonon, interneten, vagy postai úton adott megrendeléseket is kiegyenlíthetnek vele.

A bankkártyák a megszemélyesítést követően azonnal érvényesek, vagyis használhatóak az elektronikus terminálokban. A kártyák a kibocsátástól számított egy vagy két évig érvényesek. (Ez az időtartam bank, illetve kártyafüggő). Amennyiben a kártya lejáratát megelőzően legalább harminc nappal a kártyabirtokos részéről eltérő utasítás nem érkezik, és az ügyfél pénzügyi megítélése nem változott, a bank automatikusan elkészíti az új kártyát, és a régi lejáratok az ügyfél rendelkezésére bocsátja.

A kártyákat a következő módokon csoportosíthatjuk:

- a) Betéti (debit) kártya, és hitelkártya (credit card). A betéti kártyával az előre betett pénzeszköz erejéig lehet vásárolni, a hitelkártya esetében a bank meghitelezi a vásárlásokat, és a tartozást csak később kell kiegyenlíteni.
- b) A bankok és a nemzetközi társaságok tervezik a közeljövőben az elektronikus pénztárca bevezetését. Ez tulajdonképpen egy chippel ellátott kártya lenne, amellyel főként kisösszegű kifizetéseket lehetne teljesíteni. Ha a kártyán tárolt pénzösszeg elfogy, akkor az egy arra alkalmas automatán keresztül az ügyfél bankszámlájáról újratöltheti.
- c) Az alanyok szerint megkülönböztetünk egyéni (magán) ügyfelek és gazdálkodó szervezet részére kibocsátott (üzleti vagy business) kártyákat.

Az elektronikus fizetési eszközök kibocsátására és használatára vonatkozó kormányrendelet a kibocsátók számára az eddigi szerződéses gyakorlatnál szigorúbb felelősségi rendszert vezet be. A kibocsátó köteles gondoskodni arról, hogy a birtokos a bankkártya vagy a PIN kód elvesztése, illetve a jogosulatlan terhelés bejelentését távközlési eszköz útján a hét bármely napján, a nap bármely szakában megtehesse. A bejelentésekről olyan nyilvántartást kell vezetni, amely megbízhatóan, megváltoztathatatlanul és utólag legalább 5 évig megállapíthatóan biztosítja a bejelentések időpontjának és tartalmának bizonyítását. A kibocsátó a birtokos kérelmére is köteles igazolást kiadni arról, hogy a birtokos tett-e, és ha igen, mikor és milyen tartalommal bejelentést.

A bejelentés megtételét megelőzően bekövetkezett kárt a birtokos, a bejelentés megtételét követően bekövetkezett kárt pedig a kibocsátó viseli. A kibocsátó mentesül felelőssége alól, ha bizonyítja, hogy a kár a birtokos szándékosan vagy súlyos gondatlansággal okozott szerződésszegése folytán következett be.

Ha a kár nem a birtokos szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartása folytán következett be, a birtokos a bejelentés megtételét megelőzően bekövetkezett kárt legfeljebb 45.000 forintos mértékig viseli.

Bejelentés esetén a kibocsátó köteles az elektronikus fizetési eszköz további használatának megakadályozása érdekében minden, a kibocsátótól általában elvárható intézkedést megtenni akkor is, ha a birtokos az elektronikus fizetési eszköz használata és őrzése során megszegte a szerződés előírásait. A kibocsátó felel az intézkedés elmulasztása miatt bekövetkezett kárért.

A kibocsátó felel azért a kárért, amely abból származik, hogy a birtokos technikai-műszaki ok miatt nem tudott eleget tenni a bejelentési kötelezettségének. Ez alól a felelősség alól a kibocsátó akkor mentesül, ha a kibocsátótól általában elvárható intézkedéseket megtette.

A bankszámla vezetésével, illetve a számla kiállításával összefüggésben a kibocsátó és a birtokos közötti jogviszonyban felmerülő azokra a felelősségi kérdésekre, amelyek nem az elektronikus fizetési eszköz harmadik személy által történő jogosulatlan használatával kapcsolatosak, a polgári jog általános szabályai az irányadók.

A bankkártyával végzett fizetési műveletekkel kapcsolatban a kibocsátó és a birtokos között keletkezett jogvitában a kibocsátót terheli annak bizonyítása, hogy a művelet lebonyolítását nem befolyásolta technikai-műszaki hiba vagy az érdekkörében felmerült más hiányosság.

A kockázatok csökkentése érdekében több bank kínál elvesztés, vagy az ellopás kárainak fedezésére, vagy mérséklésére biztosítási szerződést.

Az ügyfél mellett azonban bizonyos esetekben a bank is jogosult a kártyát letiltani, így különösen:

- a) a bankkártyaszerződés felmondása esetén;
- b) a kártyabirtokos bankszámlájának (átmeneti) fedezethiánya esetén.

A bankkártya szerződést a kártya birtokosa, illetve a bank mondhatja fel írásban. Ha a bankkártya mögött álló bankszámlaszerződés kerül felmondásra, akkor ezzel egyidejűleg a bankszámlához kapcsolódó bankkártya szerződések is hatályukat veszítik, mivel azok feltétele a hatályos bankszámlaszerződés megléte. Az általános felmondási idő harminc nap, de ettől a felek természetesen eltérhetnek. A bank a bankkártya szerződést szerződésszegés esetén azonnali hatállyal is felmondhatja, a bankkártya egyidejű letiltása mellett.

Az új kormányrendelet speciális szabályt tartalmaz arra az esetre is, ha a hitelintézet a szerződés egyoldalú módosításának jogát a szerződésben kikötötte. Ebben az esetben a módosítás a Hpt.-ben szereplő 15 nappal szemben a bankkártyák esetében nem lehet kevesebb 30 napnál. A szerződésben vagy az ajánlatban meghatározott időtartam elteltével a módosítás hatályba lép, kivéve, ha a birtokos — az említett felmondási idő alatt — a szerződést felmondja.

4.5 A hitelkártya

A bankkártyákhoz kapcsolódóan érdemes néhány szót ejteni a hitelkártyákról is. Külső megjelenési formáját tekintve nem, a mögötte álló konstrukciót tekintve azonban alaposan eltérnek a betéti kártyáktól.

A betéti kártyák között is vannak olyan kártyák, amelyek bizonyos mértékig lehetőséget adnak a kártyabirtokosnak, hogy számlaegyenlege negatívba menjen át, ekkor azonban a bankok jelentős mértékű ügyleti kamatot számolnak fel a negatív egyenleg után. E kártyák nem is tekinthetők hitelkártyának, valójában itt folyószámlahitel bankkártya általi igénybevételezéséről lehet szó.

A valódi hitelkártyák jellemzője, hogy nem áll mögöttük egy bankszámla, amely nem árt ha pozitív egyenleget mutat (esetleg bizonyos mértékű óvadékkal megerősítve). Ezt kompenzálандó csak olyan ügyfél kaphat hitelkártyát, aki pénzügyileg teljesen megbízható, kiváló bonitású és kiemelkedő jövedelemmel rendelkezik. Ez az ideális ügyfél hitelkártyájával meghatározott összegig fedezet nélkül költhet, amelyet a szerződésben meghatározott időpontig kell kiegyenlítenie. A bankok eddig az időpontig nem, vagy viszonylag alacsony kamatot számolnak fel, utána azonban az ügyfél jelentős büntető kamattal számolhat. A hitelkártyák aránya Magyarországon eddig a viszonylag magas kockázat miatt meglehetősen alacsony volt, a bankok mostanában kezdik ezt az üzletágat felfejleszteni.

A csekk

A csekk, mint fizetési eszköz a hazai pénzforgalomban nem igazán bevett és gyakori fizetési eszköz. Ennek legfőbb oka, hogy mire Magyarországon is lehetővé vált volna a csekkek tömeges használata, a fejlődés már továbblépett és a bankkártyák elterjedése a csekket szinte teljesen kiszorította a fizetési forgalomból. Ennek ellenére, mint létező és alkalmazható fizetési módról érdemes néhány szót ejteni.

A csekk kibocsátásához szükség van az ügyfél és a számlavezető hitelintézet között egy szerződésre, amely lehetővé teszi, hogy az ügyfél a hitelintézetnél vezetett számlája terhére csekk kibocsátásával fizetést eszközöljön. A csekk tulajdonképpen egy írásbeli fizetési meghagyás. A csekk kibocsátója utasítja bankját, hogy a csekken megjelölt összeget számlaköveteléséből fizessen ki a csekk bemutatójának. A csekk szigorú törvényi előírásoknak megfelelő formában kiállított értékpapír. Ha az alaki kellékek közül bármelyik hiányzik, akkor a csekkjogi szabályok az okiratot nem tekintik csekknek. A csekk alaki kellékei:

1. A csekk elnevezés az okirat szövegében, az okirat kiállításának nyelvén.
2. Meghatározott pénzösszeg fizetésére szóló feltétlen meghagyás.
3. A fizetésre kötelezett neve.
4. A fizetési hely megjelölése.
5. A kiállítása napja, helye.
6. A kibocsátó aláírása.

A csekkek felhasználhatók kereskedelemben áruk és szolgáltatások ellenértékének kiegyenlítésére (általában csekkgarancia-kártya bemutatása mellett), valamint magánforgalomban történő fizetések teljesítésére. A csekkek főszabályként nyolc naptári napon belül használhatók fel.

A csekk forgatható értékpapír. A szabályszerűen kiállított és a számlatulajdonos által aláírt csekket a számlatulajdonos harmadik személynek is átadhatja. E harmadik személy a kibocsátó bank fiókjaiban használhatja fel a csekket készpénzfelvételre. Forgatott csekk esetén a csekk összege csak abban az esetben fizethető ki a benyújtónak, ha a kibocsátó számláján van fedezet. A csekkátruházási nyilatkozatnak a csekk hátoldalán kell szerepelnie, és azt az átruházónak alá kell írnia. A csekk átruházása során a csekken fel kell tüntetni az átruházó nevét, aláírását, és tartalmaznia kell a következő szöveget: “ Fizessen e csekk ellenében helyettem-nek”. A csekkátruházás többszörös is lehet.